

Příčinou sporu jsou různé interpretace malého množství dochovaných pramenů, řešení autor vidí ve srovnávacím studiu překračujícím různé – nejen státní – hranice. Součástí článku je i exkurz o problematice počátků hradu Přimda, kde se autor přiklání k dosavadní dataci do dvacátých let 12. století.

Sborník představuje shrnutí dosavadních názorů na vývoj hradů a šlechty v severní části rakouského Podunají, v Čechách a na Moravě. Příspěvky výstižně zachycují odlišnosti středověkého vývoje šlechty, jejího původu, majetku i počátku hradů na obou stranách hranic i stav pramenné základny a dosavadního poznání. Pro českého čtenáře je asi nejzajímavější prezentace výzkumu Mühlviertelu, která ukazuje zajímavý příklad využití kombinace historických a archeologických pramenů, u nás v takovém měřítku dosud neuskutečněný. Rakouskému čtenáři sborník přináší kromě informací o výzkumu některých lokalit zejména přehled diskuze o počátku české šlechty a hradů.

STANISLAV VOHRYZEK

Ivan HLAVÁČEK, *Höfe – Residenzen – Itinerare*, edd. Mlada HOLÁ – Martina JERÁNKOVÁ – Klára WOITSCHOVÁ, Karolinum, Praha 2011

306 s., ISBN 978-80-246-1942-2

Sebrané studie vydané u příležitosti osmdesátých narozenin bývají většinou bilancí díla jubilantů. Kdo zná vitalitu doyena českého archivnictví a pomocných věd historických Ivana Hlaváčka, může si domyslet, že se v tomto případě jedná pouze o mezibilanci. Lépe řečeno o mezibilance dvě: zatímco péčí Národního archivu a Jana Kahudy vyšly texty k dějinám historiografie s důrazem na pomocné vědy, Hlaváčkova domovská katedra připravila sborník shrnující správněhistorické studie.

Ačkoli kniha nese titul ohlašující dvory – rezidence – itineráře, uvnitř publikace se již pracuje s výstižnější triádou dvory – itineráře – správa. K ní se také váže v úvodu otištěná bibliografie, čítající jen pro tyto tři okruhy 158 titulů z více než padesátileté badatelské dráhy jubilanta. Přetištěné studie jsou v seznamu zvýrazněny tučně, což je řešení šťastné a přehledné, zejména v porovnání s nepříliš zdařilou úpravou v „historiografickém“ sborníku. Vzhledem k německému jazyku publikace (jedna studie je anglicky) jsou

v závěru zařazena i stručná česká shrnutí. Co nebývá u podobných počínů zvykem a za co lze editorkám jen poděkovat, je zařazení osobního a místního rejstříku.

Vybírat z rozsáhlého Hlaváčkova díla jistě nebylo jednoduché. Vydavatelky se rozhodly pro devatenáct studií pokrývajících roky 1971–2003 (většina prací pochází z posledních patnácti let tohoto období). Texty jsou přetištěny v chronologickém pořadí, jak vycházely – zde by se spíše nabízelo rozdělit je pro větší přehlednost do třech avizovaných tematických okruhů.

Kritéria výběru nejsou úplně zřejmá. Většinou jsou publikovány studie zásadnější a programové, najdeme zde ale i třístránkovou „recenzi“ na článek Jiřího Spěváčka o itineráři mladého Karla IV. Editorky jistě stály před nesnadným rozhodnutím, zda zařadit především hůře dostupné studie, které sice usnadní práci specialistům, avšak poněkud rozostří celkový obraz, či texty zásadní, jež reprezentativním způsobem odráží jubilantovo dílo, avšak jsou lépe dosažitelné. Výsledkem je jakýsi kompromis. Najdeme zde jak texty z klíčových publikačních řad (*Vorträge und Forschungen*, *Residenzenforschung*), tak i různé miscely otištěné v jubilejních sbornících českých, slovenských, polských a německých.

Poznámkový aparát je pečlivě a jednotně zredigován, potěší rovněž fakt, že autor alespoň v nejnútnejších případech doplnil aktuální literaturu. Škoda jen, že chybí provázanost mezi přetištěnými studii, odkazy v poznámkách jsou pouze na původní vydání.

Lze jen kvitovat, že v době překypující „festšifty“, které jsou často naplněny jen odřezky z tvůrčích dílen historiků, se rozhodli žáci Ivana Hlaváčka poctit jubilanta dvěma sborníky jeho vlastních studií. Při množství, rozptýlenosti a přitom významu Hlaváčkových prací je dobře, že budou alespoň částečně schované pod jednou střechou.

ROBERT NOVOTNÝ